

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

Predplatná cena:
 Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 „ — „
 Na štvrt roka . . . . . — 50 „
 Jednotlivé číslo 3 kr.

Vychodí každú nedeľu.
 Zodpovedný redaktor a vydavateľ:
VIKTOR HORNYÁNSZKY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti,
 VI. okr., Aradi-utca 14.
 Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
 Nevyplatené listy sa neprijímajú.

Na člno.

Poistenie robotníkov bez práce.

Najvážnejšou otázkou zo všetkých štyroch bodov je poistenie robotníka na dobu, keď ostane bez práce. Toto je ten najhorší čas, ktorý chudobného robotníka robí výtržníkom, keď musí trpieť hlad, prípadne i so svojou rodinou. A hlad nemožno zahnať slovami. V takomto čase trpí robotník jak duševne, tak i telesne. Na duchu trpí tak, že nemohúc ukojiť hlad, hotový je dopustiť sa všetkého zlého, krádeže ba i vraždy, telesne trpí ale tak, že jeho telo hladom vycivené nevydrží nápad ťažšej choroby, ktorá ho predčasne vrhá do hrobu.

Aby sa v takomto čase robotníkovi poskytla aká-taká pomoc, najlepšie zodpovedalo by tomuto cieľu zo všetkých iných prostriedkov poistenie robotníkov na dobu, keď ostanú bez práce, ktoré by sa malo previesť tak, že do tejto pokladnice by vplácal jak robotník keď je v práci, tak i jeho zamestnávateľ, keď ho zamestnáva. Poplatok do tejto kassy by mal byť tak rozvrhnutý, ako je teraz podelený poplatok robotníkov a zamestnávateľov do nemocných podporujúcich pokladníc okresných, ktoré sú už zavedené po celej krajine. A síce robotník by vplácal do pokladnice dve tretiny a zamestnávateľ jednu tretinu takého týždenného poplatku, ktorý by bol dostatočný ku zaokrývaniu podpór dávaných robotníkom v páde, keďže boli z práce prepustení.

Zavedenie takejto pokladnice by sa u nás nestretalo s veľkými ťažkosťami, pretože by sa táto pokladnica mohla pripojiť ku pokladnici pre poistenie v páde choroby, čím by výdavky za vedenie pokladnice neboly veľké, lebo by sa usporily i platy za miestnosti a prípadne by nebolo treba ani toľko úradníkov zamestnať, ako keď by bola kassa vedená cele osobite.

Rozumie sa, že z tejto pokladnice by dostával podporu len taký robotník, ktorý bol prepustený zamestnávateľom len pre nedostatok práce. Podporu by nedostal vtedy, keď bol prepustený z práce následkom svojej viny, pre lenivosť, neposlušnosť, nesnášateľnosť, opilstvo a vtedy, keď prišiel o miesto pre chorobu, lebo vtedy ho podporuje pokladnica pre nemocných. Podpora by mala byť vyplácaná týždenne a síce dľa vplátok, lebo by bolo načim v pokladnici zaviesť tri triedy, to jest trojakej výšky poplatky, aby ten, ktorý má väčší plat, mohol sa lepšie, to jest na vyššiu podporu poistiť na prípad keď ostane bez práce, práve tak, ako je to teraz zavedené pri poisťovaní na prípad nemoce. Členom pokladnice by musel byť každý robotník (fabrický úradník), ktorý nemá, povedzme, vyše 1000 zlatých dôchodku a nie menej od 100 zl., lebo tí ktorí majú platu vyše 1000 zl., tých už možno skôr vradiť medzi takých,

ktorí sa sami postarajú na prípad keď ostanú bez práce a tých ktorí majú ročného dôchodku nižšie 100 zl., tí sú ešte pri svojich rodičoch. Ďalej robotníci takého zamestnania, ktoré sa len v jednom období roku dá prevádzať, ako murári, tesári atď., ktorí sú teda cele iste vystavení tomu, že v zime budú bez práce, platili by pomerne viac do pokladnice ako robotníci takého zamestnania na pr. slosiari, kováči, atď., ktorí prevádzajú svoje remeslo v zime práve tak ako v lete. Veď ktorý murár alebo tesár neplatil by rád týždenne viac do pokladnice, keď vie, že v zime ich dostane zpät, prípadne s úrokami.

Žeby takáto pokladnica blahodarne mohla účinkovať a sossbierať si mimo to i značnú základinu, o tom svedčí to, žeby museli byť jej členami všetci robotníci, ktorí majú hor udaný plat a tak i takí, ktorí sú nie natoľko vystavení, že ostanú bez práce. Veď sú robotníci, ktorí len zriedkakedy ostávajú bez práce, za päť, desať rokov raz ale o vôbec strávia svoj život na jednom mieste; pri tom všetkom ale nie sú istí proti tomu, že na takúto podporu nebudú utisnutí, lebo sú pády veľmi časté, že následkom úpadku zamestnávateľa bývajú prepustení z práce i takí robotníci, ktorí tam pracovali 15—20 rokov.

Najlepším príkladom slúži k zavedeniu takejto pokladnice spolok uhorských kníhtlačiarov a písmolejcov, ktorého strediskom je Budapešť a ktorý mimo podporovania svojich členov v nemoci a v páde ich odumretia podporuje vdovy a siroty, poskytuje podporu i na dobu, keď ostávajú jeho členovia bez práce. A síce spolok má asi 3000 členov, ktorí platia do spolku týždenný poplatok 75 krov, ktoré sú nasledovne rozvrhnuté: do pokladnice na podporovanie nemocných a v páde ich odumretia na zaobstaranie pohrabu 27 krov, na pokladnicu invalidov, vdovy a siroty podporujúcu pripadá 25 krov, na podporovanie v páde keď ostane len bez práce 15 krov a na samovzdelávanie 8 krajciarov.

Ponevác je priemyselné robotníctvo uhorské na prípad nemoce poistené v okresných nemocných podporujúcich pokladniciach a tu hovoríme len o poistení na dobu keď robotník ostane bez práce, teda sdelujeme, že za tento 15 krajciarový týždenný poplatok dostane člen spolku uhorských kníhtlačiarov v prípade keď ostal bez práce nie následkom svojej viny, 6 zlatých týždenne, čo je v pomere poplatku pekná podpora.

Nuž teda keď je to možné pri tritisíc členoch, prečo by sa to nedalo previesť po celej krajine so všetkými robotníkmi, ktorí by za malý týždenný príspevok 15 krov mohli dostávať 6 zlatovú týždenú podporu, ktorou by boli zachrá-

není proti biede a úpadku. Že k tomuto príspevku by istú čiastku doplácali aj zamestnávateľia, je žiadúcné, tak ako je to zavedené pri nemocných podporujúcej pokladnici. Žeby sa takto složenými krajiarmi základne pozdvihol blahobyť celého robotníctva krajiny, netreba opisovať a žeby týmto vyhralo i celé spoločenstvo, je na bielom dni, pretože by potom nebolo vystavené rozličným sbierkam pre ubiedených robotníkov, tak ako sa to už teraz s roka na rok deje.

Dúfame, že akonáhle bude k tomu čas, že sa patriční činitelia verejného života budú zaoberať zavedením poisťovania robotníkov na dobu, keď títo ostanú bez práce, lebo je to otázka najvyšš súrna a jej správne rozlúštenie prinesie len rozkvet celej krajiny. Akokoľvek blahodarne účinkujú zákonom nariadené nemocných podporujúce pokladnice, tak blahodarne by účinkovala i pokladnica podprujúca robotníkov bez práce a tým by bol pozdvihnutý blahobyť a umenšená nespokojnosť robotníctva.

Slovo k rodákam.

Nové pokúšenia blížia sa vám. Príklady cudziny — tak sa zdá, — i u nás vyvolávajú zjavy, ktoré, keď aj v myšliach jednotlivcov, — ako známo, — jestvovaly, no po najnovšiu dobu na povrch verejnej činnosti vystúpili sa neosmelili. Dnes je tomu ináč. Malá čata — ako vidno — odvážlivých agitátorov, posmelená agentami z Čiech, na spôsob pohybov rakúskych chcela by aj do politickej pôdy Uhorska zasiať semeno federalizmu. Zjavný tento cieľ predbežne ale v úplnej tajnosti radi by Sväto-martinci držali, lebo dobre vedia, že pôda uhorská túto bylinu dnes ešte neurodí, a preto k zaokrytiu tajného cieľa a k privábaniu rozsiahlych vrstiev ľudu nateraz len oné a také požiadavky vystavuje, ktoré do rámcu národnostného zákona umiestniť je možno.

Ako krátkozrakí a nespôsobilí politikovia ale zabudli, že uhorský národnostný zákon z roku 1868. má isté, neodpuštitelné podmienky, a tie sú uznanie a bezpodmienečné podriadenie sa štátnej idey ako aj pevné slúčenie sa v jeden celistvý, jednotný, nerozlučiteľný, politický národ.

Na základe nepodvratnej štátnej idey a na základe jednotného národa patria ovšem národnostiam uhorským národnostným zákonom určené práva, a tiež národnosti od roku 1868. aj používaly až dotiaľ, pokiaľ proti celistvosti štátu a jednote národa brojiť nezačaly. Ovocie slobodomyselného zákona pretiati streštenci, nedoukovia a rojkovia už v kvete prechvatami svojimi zničovali na úkor a škodu i vlasti i svojich národností.

A dnes — na miesto toho, — aby skrúšene «mea culpa» volali; žeby za dávne a zastaralé hriechy svoje v pokore a oddanosti pokánie činili: oni namiesto toho odôvodneného počínania, — ako by tie najväčšie neviniatka, ba mučedníkmi boli, do neba volajúce krivdy spomínajú a práv sa vraj domáhajú.

Kto nepozná pomery nášho štátu, ba komu národnostné pohyby od šesťdesiatych rokov po dnes nie sú známe: ten sa dá ľahko pomýliť a v rúcho nevinnosti a oprávnenosti zaobalené požiadavky ako by samo sebou sa rozumejúce môže požadovať. — Nie tak ale ten, ktorý je do stavu veci zasvätený.

Chybné pochopovanie týchto pohybov menovite samým národnostiam a tak i nám Slovákom môže byť v prvom rade škodným, a preto potrebné nám je s nimi dôkladne sa obznámiť. Lebo — darmo je, — na prvý pohľad požiadavky, Sväto-martincami vystavené, lichotivými sa zdajú byť — jestli nepomyslíme na — následky.

Nuž historická bájka slovenská hovorí o tom, že jedno knieža slovanské, majúc troch synov, na smrteľnej svojej posteli povolal týchže k sebe a dajúc im do ruky sväzok prútov, tiež naraz zlomiť kázal. — Keď sa to mladými silám synov podať nechcelo, knieža rozviazal sväzok a synovia jednotlivé haluzy ľahko polámali. Toto im mala byť nauka, aby v jednote sotrvávali, lebo v spolku budú nepremožiteľnými, v rozídení sa ale ľahko zahynú.

Nuž tí vychýrení rovno-čiarni postupci svatoplukovskí (!) dnes poličkujú nauku praotca (?) svojho. Dobré vedia, — veď historia ich tomu učí, — že kráľovstvo uhorské jedine pevnou jednotou všetkých, v jeden politický národ slúčených národností bolo vstave návalom početných a mohutných nepriateľov odolať, ba veľmi často aj nad nimi vývodíť. Dobré vedia, že práve v dňoch našich, kde politika mocnárství ta čelí, aby sa už i tak mohutné državy a veľmoci čím väčšími upevnily, zväčšovaly, a preto každý pohyb vnútorné zoslabenia zapričiňujúci je vlastizradou: predsa opovážili by sa historický celok kráľovstva a národa rušiť; opovážili by sa tisícročnú jednotu podrývať, — a to nepotrebné.

No keď by rozcapartenie jednotného národa aj politicky, — čo je nie — ale predsa trpené byť mohlo dajako, už samé národohospodárske stanovisko by nám to nedovoľovalo. — Ktože hromzí toľko proti veľkosti daní a štátnych tiarch, ako práve Sväto-martinci: a tí by ešte päť-šesť národnostných ministerstiev chceli dať utvoriť, len aby od nich nie maďarskou štátnou rečou po 10 zl., ale slovenskou po 20 zl. na daň požadované byť mohlo. — Nuž náš pospolitý chudobný ľud radšej zaplatí po maďarsky po

lovicu, ako po slovensky dvakrát toľko, dobre vediac, že keď on oproti štátu a národu všetkým svojim zákonným povinnostiam zadosť urobí, vtedy stane sa účastným všetkých národnostných práv, lebo v Uhorsku panuje právdka a zákonná sloboda pre všetkých, ktorí plnia právne a zákonné povinnosti.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Požiadavky panslávov. „Národné Noviny“ doniesly článok, v ktorom sa zračia prepíate požiadavky národnostných agitátorov. V tomto článku žiadajú národnostní agitátori, aby sa Uhorsko podelilo na národnostné okresy. Keď by sa táto bláznivá požiadavka splnila, tak by bolo jednotné Uhorsko hneď pochované. Dľa tejto požiadavky v tých stolicích, kde Slováci bývajú v prevažnej väčšine, bola by úradnou rečou slovenská, v školách by sa vyučovalo všetko v slovenskej reči, fíšpán, vicišpán atď. všetko by museli byť prepíati panslávci; nemôžeme povedať, že Slováci, lebo veď hornoviediecki stoliční hodnostári sú aj tak skoro bez výnimky synovia Horniakov, tak tedy Slováci, lenže nie takí Slováci, jakých by radi mať turčiansko-sväto-martinskí páni, lež dobrí uhorskí vlastenci.

Popri slovenskej úradnej reči, žiadajú pre stolice, Slováckmi obydlené aj zvláštnu zástavu, asice červeno-bielu-svetlú. Uhorská nacionálna zástava je odznakom jednoty štátu. V ktorýkoľvek kút Uhorska zajdeme, všade uvidíme nacionálnu uhorskú zástavu, ktorá hlása celému svetu, že na pôde Uhorska býva jednotný uhorský národ. Čo by mali za pochop o Uhorsku cudzinci, keby videli, že v stolicích obydlených buď čisto, buď prevažne Slováckmi, veje druhá zástava, jako v tých krajoch, kde bývajú Maďari, alebo Rumuni atď.

Dalej žiadajú aj to, aby každá národnosť mala svojho ministra, ktorého úlohou by nebolo nič iné, jako dozerať na to, či patričná národnosť nenie v niečom ukrivdená.

Toto sú hlavné body požiadavôk, nad ktorými sa vážne smýšľajúci človek len zasmee, a najviac to si pomyslí: odpusť im Pane, veď nevedia čo činia.

Biskupská konferencia. Svojho času boli sme spomenuli, že ostrihomský knieža-primas bude bezprostredne po svätom Štefane s biskupmi dlhšiu poradu vydržiavať. Porada táto odročená je na prostred septembra.

Čo sa robí vo finančnom ministerstve? Finančný minister postaral sa o to, aby krajinský rozpočet bol už úplne zostavený. Súčasne s rozpočtom vypracujú v ministerstve aj návrh indemnity na štyri mesiace. Tento návrh bude v tom páde zadaný, jak by snem nemohol rozpočet v jaseň pojednávať. Ďalej pracujú vo finančnom

ministerstve na sjednoduchšení pokračovania pri daňových eksekúciách, na umenšení týchžze a na novom ustálení termínov platenia daní.

Pohyb ľudovej strany. Pár týždňov bolo ticho po krajine, nikde nebolo ľudového shromaždenia. Ale nič netrvá večne, a tak ani tento pokoj není stály. Túto nedelu, t. j. 3-ho septembra vydržiava ľudová strana už zase na dvoch miestach shromaždenie, asice v Nových Zámkoch a v Szabad-Báránde.

Ľudová strana pár týždňov nevydržiavala shromaždenie preto, že vraj nechcela ľudí odťahovať od poľných prác. Toto je veľmi pekné, krajšie by bolo ale, keby vôbec celkom prestala vydržiavať shromaždenia, z ktorých i tak nikto nemá osohu, ba naopak, mnoho ľudí ztratí drahý čas, ktorý by mohli o moc osožnejšie upotrebiť.

Z Rakúska. V Rakúsku pomýšľajú teraz na to, aby Nemcov so Slovanmi úplne smierili a tak zabezpečili znovu činnosť rakúskeho parlamentu. Finančný minister Kaizl už aj odcestoval do Prahy, aby vyjednával s Mladočechmi, pod jakými okolnosťami by boli náchylní privoliť k tomu, žeby vláda nazad vťahla známe rečové nariadenie a tým uspokojila Nemcov. Otázka je, či Češi nepredstúpia s takými požiadavkami, že tieže vláda nebude vstave splniť a tak zostane aj naďalej všetko pri starom, a ríšska rada bude aj naďalej tak práce neschopnou jako je dnes.

Z Francúzska. Dreyfusova pravota ešte vždy trvá. Čím ďalej ale, tým viac klesá napnutosť mysli a obočenie sa viac tak nezajíma o túto vec. Väčšie pohnutie vzbudí len výrok, ktorý buď za vinného uzná Dreyfusa, buď ho oslobodí.

Kliatba a dietky.

Všeobecne je známo, že veľmi kľajeme. A veru netajíme, Kľaje pán, keď sa s čeliadkou vadí; kľaje vojak, priemyselník, kupec; kľaje roľník, keď ho zápražný statok nepočúva. Slovom, jakokoľvek berieme vec — vždy len dobrého Pána Boha urážame, ktorý je náš najlepší Otec a naše všetko!

Nuž drahí moji, či mi nedáte za pravdu, že u nás, v domoch našich ešte aj deti kľajú?

A keď tak rozmýšľam, že prečo neznáme túto burinu vyplieniť zo srdc našich, prichodím na tú skutočnú veľmi smutnú pravdu, že práve preto neznáme burinu túto z pomedzi nás vykoreníť, lebo sme zvykli už v detinskom veku kľiať.

A prečo, jakým spôsobom zvykne dieťa na to? Lebo zavčasu počuje od svojich rodičov tieto slová. Lebo znajte, že sú rodičia, ktorí si to za časť považujú, keď ich dieťa náležite kľaje.

Mal som príležitosť toto viackrát zkusíť.

Pri jednej príležitosti som vošiel do jedného jednoduchého ale blaženého a milého gazdovského domu. Gazda mi s radosťou ukázal svoje malé sriadené gazdovstvo a potom hrdo zvolal:

— Zavolajte len Štefka, nech vám ide dať packu.

Štefko došiel aj dal packu, potom načúval otcovu reč.

— Tento huncút ešte ani do školy nechodí a už tak kľaje ani vyslúžený husár.

A gazda sa pri tom ešte aj smial, jako by to bola tak nevinná vec, na ktorej by sa musel smiať.

Nie je to tak dobre, drahí moji!

Kliatba je veľký hriech. Pán Boh už viac krát a zvláštnymi príkladmi dokázal, že jak škodlivá je kliatba pre človečenstvo. Lebo Pán Boh dlho trpí, ale potom naraz tresce.

Teda keď dovolíme dieťaťu, ba čo viac ešte schvaľujeme, keď jeho prvé blabotanie na to upotrebí, aby dobrotivého Pána Boha urážalo: tak

nielen padneme do toho hriechu, ale budeme za hriechy dieťaťa zodpovední.

To dieťa sa rozepamätá na ten rodičovský dom, v ktorom počulo kliatbu a ktorá sa ho aj chytila. Ono sa rozepamätá, keď ho dobrotivý Pán Boh svojou mocnou pravicom trestať bude, že sú jeho rodičia tomu vina.

Opravdu na takú rodinu, ktorá vystríha svoje dieťky od špatnej obyčaje kliatby, potrebné je zvláštne požehnanie Božie.

Ale to má jednu veľkú podmienku!

Aby ani rodičia ani druhí domáci nekliali. Rozumiete ma?

Hovorí sa, že sú rodiny, ktoré tým vynikajú, že vedia hrozne kľaf.

Čo je toho príčina?

Lebo z pokolenia na pokolenie prešla táto špatná obyčaj!

No tedy prichyťme sa toto vyplieniť, žeby budúce pokolenie kliatbu ani nepoznalo.

Istý.

Sväto-martincom.

Nuž «Okolie» by ste chceli?

Rozcapartíť vlasť na kusy?

Národnostné ministerstvá?

Oh, vy kapitolské husy

Dobre, že ste zagágaly!

Že, čo ste zač', — aspoň vieme;

Aspoň teraz ten, čo bdieť má,

Orgán právny nezadrieme.

Kommasovať by ste radi,

Ako páni sociáli!

A keď zdarí sa to nechce,

Nad tým srdce vaše ziali?

Matkou je vlasť, — nuž a vy z nej,

Ktorú chcete čiastku dostať?

— Nie rezať, lež ľubiť ju, má

Byť činností vašej postať.

Celú máte, — i vašou je

Tak, ako ostatných detí —

Nuž čo chcete? Čo blúznite?

Kam rojčenie vaše letí?

Národ? — Viac než tisíc rokov

Jednotným bol všetkým k slasti, —

A ten by ste škrtiť chceli,

Naňho zatínate pästi.

Bláhovi! — nerozdvojíte

Čo spúťaly v jedno veky —

Nazpät' tedy! — Smrť bo len vám

Zapríčinia vášni škrekly.

DOPISY.

Od Hrona, v auguste 1899.

Veľactený Pán Redaktor!

Keď už dlhší čas prešiel, čo z okolia nášho žiadneho dopisu v časopise tomto nebolo sa dočítať, chcem zas ja pár slov sdeliť.

Gazdovské práce sme počas jary a leta pri dost prajnom počasi konali, žiadna pohroma nás, buď Pánu Bohu chvála, nezastihla; úrody sme mali dost dobré, menovite zbožia na slamu byly veľmi bujné, tak že mnohé poľahly a to je príčina, že tak nespaly, jako keď by byly po konci stály, — no pri tom všetkom nebude bieda, jak nás len voláka nehoda ešte nezastihne.

Nového nič zvláštneho nenie, jedine to, že zaslúžený staručký pán Jozef Szepessy, trubiansky farár a archidiakon sa z archidiakonstva poďakoval a následkom toho za archidiakona tekovského vymenovaný je zaslúžený pán Ján Krsák, archidiakon a farár lutillský, ktorému aj na tomto mieste z úprimného srdca ku jeho povýšeniu gratulujeme.

Dňa 13-ho tohoto mesiaca bola deputácia z obce Veľkej Lovče u pána Ladislava Zeizla, farára novolehotského a okr. škôldozorca pod vedením tamojšieho notára Jozefa Kubinu a požiadala ho, žeby sa o faru veľko-lovčanskú uchádzal, ktorá fara sa teraz následkom zaďakovania pána Jána Geromettu, terajšieho farára uprázdni.

Požiadany pán farár novolehotský laskave prijal deputáciu a prisľúbil im, že sa bude utiekať o ich faru, tým viac, že mu tú faru aj osvietený pán biskup prisľúbil: tak teda Veľká Lovča dostane tiež takého muža, ktorý si bude vedieť vyzískať dôveru a ktorému sa i my tešíme, že príjde bližšie do nášho kruhu.

Ináč je u nás na tento čas celkom ticho. Nabudúce keď budem mať viac chýrov a času ku dopisu, sdellm viac, — za ten čas s Bohom! *Známy.*

Piešťany, 24. augusta 1899.

Veľactený Pán Redaktor!

Dovoľte aby na dopis z Piešťan, ktorý vyšiel v 34. čísle „Krestana“, mohol odpovedať. Pod tajné meno skrývajúci sa dopisovateľ už v úvode klame, lebo sa vydáva za dávneho kúpeľného hosta, kdežto z ďalších riadkov jeho dopisu vysvitá nepravda toho tvrdenia. Zpočiatku pozastavuje sa na tom, že domy znova byly počíslované a ulice dostaly nové mená. Tento nutný pokrok bol mu neobyčajný, tým viac, lebo našiel ulice pomenované i po žijúcich osobách. Za takéto uvádza gróf Erdődyho ulicu; nespomenúce cestu Franca Jozefa. A patričný gróf, ako tunajší veľkostatkár a majiteľ kúpeľov zároveň je patrónom tunajšieho kostola. I z tohoto

vidno, že i jednomu dobrodincovi cirkve závidí, že predstavenstvo po jeho mene pomenovalo jednu ulicu. Pekná vlastnosť! ale nie práve shodujúca sa s duchom katolíckym! — Patričný „kúpeľný host“ prezradzuje, že došiel sem v sobotu a prvou jeho úlohou bolo pochodiť ulice a obznámiť sa s novým pomenovaním ulíc a čísiel domov. A veru skutočný kúpeľný host nie na toto obetuje prvý svoj slobodný čas! Dost mu je, keď si môže oddýchnuť po útrapách cestovania! Ale špatná duša musí prebývať v tom nosičovi tajného mena!

Ďalej hovorí, že na druhý deň v nedeľu videl, že sa v parku chystá nejaká zvláštnosť; zvedel, že tam sriaďujú bazár v prospech postaví sa majúceho evanjelického kostolíka. Pozastaví sa na tom a zvolá: veď tu niet evanjelikov. A potom predsa objaví, že áno, sú: grófsky úradník; náčelník pošty a ovdovelá apatekárka; táto je však katolíčka, aleže si ten ipse zle drží v pamäti počet veriacich! Patričný môže dobre vedieť, že katolíčka kaplna už stojí a že stavebné trovy z väčšej čiastky tiež z usporiadania bazárov sa zaokryly, ale jeho závišť je bezhraničná; je pravda sice že nie traja, ale asi dvadsať evanjelikov je tu a kostolík má byť pre evanj. kúpeľných hostov. Ľutuje, že sa grófsky úradník tak oduševnene ustáva, aby i tí tiež mali miestočko ku plneniu svojich náboženských povinností. Konfessionálna úzkoprsoť!

Popoludní v parku i to zazlieval, že jedna jeho čiastka je zavretá. Videl búdky z latiek zbité a v nich — dokladá s opovržením — „vyvolený národ“ (židov) predávať rozličné predmety. A bola tam i pani manželka hlavného slúžneho, ktorá je dobrou katolíčkou. Skutočne na takomto spôsobe písania človek nevie, či sa má smiať, či čo robiť; hnevať sa nemožno, len ľutovať treba toho skrývajúceho sa dopisovateľa. Ani to sa mu neľúbilo, že bol tu superintendent, ktorého jeho veriaci menujú biskupom.

A teraz príde to najlepšie! Tu sa odhalí patričný, že je nie kúpeľným hostom, lebo dosavád je tu len dva dni a predsa vie, a vidí, že na štátnej škole už pred mnohými týždňami vyvesený bol oznam, že v jednej učebnej sieni o 1/2 11. hod. vydržiavať sa budú evanj. bohoslužby. Proti tomuto nerobí teraz námietky, milostive to prehliadne, dovoľuje, aby len boli nábožnými a cvičili sa v náboženstve. Ale čuduje sa tomu, že takýto oznam videl i na pošte vyvesený, kdežto katolíci nikdy neoznámujú, kedy bude u nich bohoslužba. Toto posledné je veru chybou, ale to prvé je celkom prirodzené, lebo kúpeľným hostom chcú dať na vedomie čas a miesto služieb Božích a títo najčastejšie vyhľadávajú poštu. — Keby sa i katolíci starali o duševné veci kúpeľných hostí, tak zaiste šli by i do r. kat. kostola, ale od týchto nemá dôchodku plebania. A veru kedy-vtedy maďarská alebo nemecká, slovenská kázeň pre kúpeľných hostov bola by povznášajúca ku upevneniu vo viere!

Z tohoto ďalej následkuje to, že v tej škole, kde evanjelikom dovoľia služby Božie odbavovať, tam hubia kat. náboženstvo. Ale podľú konsekvenciu ťahá patričný skrýty dopisovateľ!

Tvrdí, že tam vysmieľajú katolícke náboženstvo. O direktorovi hovorí, že bárs je katolíkom, chodí na evanj. bohoslužby. Ej ale bezočive luže patričný! Jako možno takéto tvrdiť. Jestli sa ale raz-dva i stalo, že som šiel na ev. bohoslužby, nuž v čom sa tým prehrešil? Spomína, že sa zkuška z r. kat. náboženstva odbavila v kostole a nie v škole. Nuž po 13ročnom zvyku sám katechéta tak to chcel proti poriadku zkušky! I tu vysvitá, že „kúpeľný hosť“ je v čierne šaty skrytý zlý duch, ktorý je takto orientovaný o pomeroch.

Jeho ďalšie interessovanie sa ide i ta, že vie, že obecní výbož už pred týždňami radil sa o charaktere svojej školy a že ju chce uviesť do lepšieho stavu keď i oddaním jej do rúk štátu. Z tohoto vývodí to, že predstavení sú zlí katolíci. A veru nikdy nebolo predstavenstvo lepšieho katolíckeho ducha ako teraz!

Konečne ponosuje sa, že kat. náboženstvo napádajú, kopajú ako teľa, lež práve pisatelia takýchto falošných listov sú najväčšími nepriateľmi svojej cirkve. Ku koncu nahliada, že katolíci spia, preto privoláva: Hore sa! Vstávajte! Dost' polutovania hodné, že i dosavď spali a v tomto možno vidieť i stopy zaostatia. Špatný červ je to, ktorý sa vyvíja v tele hlodajúce zdnuká, špatný to človek, ktorý po napísaní iže nepodpíše si svoje vlastné meno ale sa ukrýva!

Von, na zápasište, pod menom! potom sa poshovárime, aby som poznal peknú masku. -- Takéto a podobného obsahu dopisy mnoho škodia časopisu vážneho smeru. Ale škodily už i katolicizmu.

Franc Simon, správca štát. školy.

Malé Bierovce, dňa 27. augusta.

Velactený Pán Redaktor!

Polné práce sme už s pomocou Božou skončili, už len zriedkavde vidieť stáť kríže. Mlatha je teraz v prúde, húkanie strojov a klepot cepov ozýva sa od rana do večera, každý sa usiluje. Lebo tí, ktorí boli asi pred týždňom zbožie odpredali, proti terajšej cene na každom metre jeden zlatý sgazdovali. Žito (pšenica) na príklad pred dvoma týždňami stála metrický cent 9 zl. 50 krov, teraz ale už len 8 zl. 20 krov, ba aj za rovných 8 zl. Tak tí, ktorí sa s mlatbou oneskorili na každom metrickom cente budú snád škodovať vyše zlatého, a čo má chudobný človek robiť? Keď horko-ťažko čaká na tú úrodu, aby ju skoro mohol omlátiť a odpredať, musí ju dať aj odpoly zadarmo.

Minulú nedeľu keď som cestoval z Nového Mesta do Čachtíc, hrúzou dojatý videl som mrtvolu jednej ženy, ktorá sa bola obesila. A čo ju pohlo k tomu strašnému kroku? Nič iné, jako surovosť a nevernosť jej manžela, ktorý zabudol na prísahu pred oltárom, ktorou sa bol zaviazal. Oddal sa pitiu, nevernosti, následkom čoho jeho manželka vzala si život.

Chcem voľačo tiež pripomenúť o tých shromaždeniach, bez ktorých ani jedna nedeľa neminie. Nedávno

tiež bolo zvolané shromaždenie v Novom Meste nad Váhom. Muselo byť ale rozpustené preto, lebo programm shromaždenia bol zväčša panslávsky; tak sa patrí, nech darmo nebúria tichý, pokojný ľud slovenský. Úboby ľudári svolávajú shromaždenia, ktoré je jako sieť na ľud napravené. Lež sa stala medzi tým chyba, lebo miestami sieť nechytá nič, a miestami zas tak veľké množstvo, že sa sieť pretrhne a celý lov sa rozbehne, tak že im nezostane zas nič.

Daromné sú vaše snahy,
Daromné vaše námahy,
My korene pevné máme.

Gustáv B. Pravdomil.

Hájme užitočných vtákov!

Podáva: *Juraj Bocsek.*

(Dokončenie.)

V. Pipišky.

Hájová pipiška.

Lúčna pipiška.

Sú to vtáci živiaci sa chrobákami, ale sožerú aj zrnká semenové, preto aj tvoria priechod z vtákov požívajúcich chrobač ku vtákom semenožerúcim. Veľmi obratne vedia behať po zemi.

VI. Sĺkorky.

Uhelníčková sĺkorka.

Svetlá sĺkorka.

Bôrová sĺkorka.

Chochlatá sĺkorka.

Patria ony medzi našich stálych vtákov. Sú veľmi známe. Mládež ničí ich veľmi, lebo ich chytá do klietok z bazy a z tekvice robených. Patria ony medzi našich najužitočnejších vtákov. Veľmi sa rozmnožujú, kladú 10—12 vajčiek. Potrava ich záleží z chrobákov, ktorými krmia aj svoje mladé; v zime chovajú sa z chrobákových vajec, pupí a z červíkov, a veľmi sú obratné v hľadaní žrádla, ale popracú ony aj semeno z tekvice, uhoriek a zo slnečnika, keď sa ku nemu dostanú. Počas veľkého hladu znepokojujú aj včelné kláty, ale škoda takto zapríčinená nie je hodná spomenutia. Vyhľadajú ony vo veľkých kýchloch naše ovocné stromy a základne ich očistia od červíkov, vší a vajec. Čas po čase zasľúžia aby ich gazda alebo ovocinár pohostil semenom slnečníkovým. Behom jedného roku jedna rodina sĺkorky znivočí 3—400.000 červíkov. Sĺkorka podobá sa aj *kráľiček*, tento v stromových škárach vyhľadáva červíkov.

VII. Drozdy.

Čierny drozd.

Spevavý drozd.

Borový drozd.

Zdržujú sa v horách, na jar vykynozia náramné množstvo chrobákov, červíkov, vajec a hlíst. Sem patrí aj králik-zlatohlávk. V zime hľadá si potravu okolo domov a kynozí škodlivú chrobač. Dľa udania jedného vtáčnika (Montaou) králik-zlatohlávk cez jeden deň donesie 576 ráz potravu svojim mladým, ročne nesie dva razy vajcia, a máva 8—10 mladých. Môžeme si teda predstaviť, že behom jedného roku koľké množstvo chrobače vykynozí jedna rodina králika zlatohlávky.

Žltý drozd je sfahujúci sa vták, u nás zjaví sa v máji. Potrava jeho tiež pozostáva z chrobákov, ale rád si on zachutná aj z hrozienok a z čerešní, preto ho aj mnohí prenasledujú.

Obyčajný škorec, je sfahujúci sa vták, k nám prichodí zavčas jary a živí sa z chrobákov, zrnkami a ovocím. Na Dolnej zemi oslobodzuje lichvu po slobode sa pasúcu od nepočetných darmožráčov.

VIII. Lastovičky.

Domáca lastovička.

Dymová lastovička.

Stenová lastovička.

Týchto oznamovateľov blížiaceho sa jara každý obľubuje, menovite ale gazda prechováva k nim zvláštnu náklonnosť. Ich obratný let a široký otvor zobáčka možným im robí chytať potravu v letku, ktorá pozostáva zo všelijakých mušiek.

Mnohí tvrdia, že ony kazia včeliny, čo ale nie je dokázané, avšak radno je ich hniezdo v blízkosti včelína netrpeť.

IX. Dudok.

Pilne kynozí svrčkov, húsenice, chrústov hnojových a iných chrobákov. Zdržovať sa zvyknul na pokrajoch hôr, na roľach, lúkach a pastvinách. Je on veľmi plachý vták, keď ho veľmi bantujú, zanechá aj svoje mladé a odsfahuje sa na iné vidiek.

X. Vrany.

Vrany keď aj spustošia mnoho myš, chrobákov, hlíst, hovoria o nich, že škodu robia aj v siatinách. To isté stojí aj o kavkách. Keď porovnáme tej trochu raže s osohom a s dobrým čo robia, skôr môžeme o nich povedať: že sú osožné než škodné.

Straka a sojka bárs je pravda, že spustošia mnoho chrobákov, ponevác ale nešajú ani malých vtáčkov, a keď sa im príhodí odvieču aj bliskavé predmety — preto ani nezasluhujú šetrenia.

XI. Z pomedzi smeno požívajúcich spomenut možno:

Pinku.

Zvonohlíka.

Domáceho vrabca.

Vrabec živí sa krem semena a zrníek aj rozličnými odpadkami, zvlášte chutia mu húsenice a týmto kŕmi aj svoje mladé.

Stehlík.

Čizik.

Červený hýľ.

Skovránok.

Škovránok je sfahujúci sa vták, príjemne spieva vysoko v povetří a oznamuje nám príchod jara. Zdržuje sa len na roľach, chová sa chrobákmi a zrnkami zbožia.

XII. Z pomedzi lazičov pripomenut treba:

Zeleného ďatľa.

Veľkého ďatľa.

Malého ďatľa.

Títo lazia po stromoch, a zpod hnilej kôry vyfahujú červíkov; svojim silným zobákom preklopajú kôru dutých stromov a svojimi dlhými jazykami vyfahujú ztadiaľ svoju potravu. V blízkosti včelínov nemajú ich veľmi radi.

Kukučka pustošením húseníc koná veľké služby zahradníkom, menovite chutia jej chlpaté húsenice. Vajcia svoje kladie do cudzích hniezd, lebo, jako hovoria — pre svoju veľkú pažravosť nemajú kedy vajcia svoje vyliahnúť.

Nech mi je konečne dovolené podať tu nasledovný príhlas vtákov ku spolku vtáctvo ochraňujúcemu s tou prosbou, aby príhlas ten čo v najširších kruhoch oznamovaný a rozšírený bol:

«Navrátili sme sa z ďalekej cudzej zeme do milej starej vlasti našej a usalašiac sa v našom bydlisku v horách, na roľach, na rovinách a po pobrežiach, v mestách i v dedinách, hotovíme sa k novému pokojnému a blaženému rodinnému životu. Seba i budúce naše mladé odporúčame do mohutnej obrany človečenstva, a úfame s istotou, že starý i mladý, malý i veľký milosť dá nášmu životu, že nás vezme do takej obrany a opatery, jakú poskytuje nám pani grófica Miklósova Bethlenová a pán Štefan Eperjessy, že nám neublíži a neobere nás o drahý poklad slobody. Zvlášte ale prosíme o to, aby šetrili naše hniezdatká s takým namáhaním ustrojené, aby nevyberali nám naše vajčička, aby naše mladé neodnimali zpod našej opatery a s nami zachodili srdcom priateľským! Na odmenu našim drahým priateľom pripravíme zábavu veselým našim poskakovaním, spevom, čvirikaním a pustošením darmožráčov-chrobákov na stromoch, kríčkoch

krovoch a rastlinách, na roľach a na lichve tam sa pasúcej, prispievať budeme ku kvetúcemu stavu hôr, rôľ, zahrád a hájov a ku rozmnoženiu po-techy sa z krásy tejto zeme a Božej prírody.

Dané v horskom háji na jar roku 1898. Povereníci shromaždenia: Bohdan, škovránok, slávik a klopaajúci ďateľ.»

Nech Pán Boh žehná cnostný úmysel!

BESEDNICA.

Na ceste.

Vo veľkom meste, keď nastúpi svoje panstvo Kanikula, nenie na vydržanie. Výpary dlažby, nízko stéfúci sa dym z komínov blízkych fabrik horúčosť robia tým nesnesiteľnejšou a kto len môže i na bársjak krátky čas zabehne na vidiek trochu okriať.

Horúčosť dosahovala vysokého stupňa, keď natešený, že uzrem o pár hodín moje milé Horniaky, sadol som na vlak. V lete cestuje sa nocou lepšie než vo dne, nenie taká horúčosť.

Po niekoľko hodinovom cestovaní sosadol som na jednej malej stanici, ďaleko ležiacej od obce. Bolo to práve na svitaní a na oblohe objavovali sa prvé červené lúče vychádzajúceho slnca.

Povožu pri stanici nebolo. V lete, počas poľných prác slovenský gazda nechodí furmaniť. Rozhodol som teda pešo ísť do obce, vzdialenej asi na hodinu cesty od stanice.

Nad celým krajom vládlo ticho. Príroda pomaly prebúdza sa k životu. Škovránok pozdvihnúť sa do výšky zaštedotal svoju veselú pieseň, jako by pozdravoval pekný nastávajúci deň. Pomaly i ľudia objavovali sa na poli. Keď kde, tak na Horniakoch platí porekadlo: „Kto včas rano vstáva, Boh ho požehnáva!“ Tu i tam prešiel popri mne roľník s kosou na pleci, ženička s hrablami a pozdrav nevystal:

— Pochválen Pán Ježiš Kristus!

— Na veky amen! — ďakoval som.

Zamyslel som sa. Vidiac tie úzke, rozdrobené roľičky, predstavila sa mi bieda pracovitého ľudu, keď prírodnou pohromou zničené sú jeho nádeje. Ľud gazduje práve tak, ako som to videl pred štvrtstolím. Železný pluh patrí ešte vždy medzi zriedkavosti. Je to ako by zakliato. Usilovnosť ľudu nevšedná a predsa tak malá odmena za to.

Keď prišiel som do obce, slnko už svietilo teplými paprškami a príroda jasala v celej svojej kráse. Sotva som urobil niekoľko krokov v obci, zaštedkal pes, za ním druhý, tretí, štvrtý a keby nie palice, boly by ma tu tak uvítali, žeby to nebol nikdy zabudol. Idúc ďalej obdivoval som čisté, vybielené chalúčky, v oknách s kvietim. Tu i tam na štekot psov vykukla ospalá rozčuchaná

hlava cez okno a zašomrala: „Koho to tu čerti nosia tak zavčasu!“ a opäť sa utiahla na teplé lúžko. Tu a tam ozve sa tichý, jako ospalý popevok, a hneď za ním hlučné plesknutie bičom! Ranný to pozdrav slovenských šuhajov prebúdzajúceho sa dnu.

Náhle ozve sa tiež pastierova trúba a dedinou zahlaholí veselá pieseň:

„Ja rano vstávam,
Kravy napájam —
Ovečky do poľa vyhánam!“

Psí štekot umĺkne a ozve sa veselý kvikot a blakot prasiat a kráv...

Čím ďalej zdvihuje sa slnec, tým väčšmi oživa obec, až konečne podobá sa úlu pracovitých včiel. Prejdúc obec šiel som ďalej za ľudom idúcim do poľa. Oko pasie sa na tomto pestrobarevnom obraze slovenskej obce. „Pochválen buď Ježiš Kristus“ a „Pomáhaj vám pánboh!“ znie to sviežim, tichým ranom.

„A jako sa máte?“ pýtam sa jedného šuhaja, ktorý pilne kosí ďatelinu.

„A dobre! Len keď je zbožia dost!“ odpovedá bodre. Však už sme i tak mali strach, že nám ho krúpy potľú!“ dodáva. „Nedaj pánboh — to by maly ústa pôst!“

A vesele hovorí so mnou o pekných nádejach na dobrú úrodu.

Iných starostí tu ľudia neznajú, len aby sa dobre urodilo a za tepla šťastne domov sviezlo!

* * *

Vrátil som sa opäť do dediny.

Všetko tam oživilo jako v rozkopnutom mraveč-nisku. Deti behaly polonahé v košeliach jako biele myšky a skákaly jako veverky. Zamieril som do krémy. Bol som unavený a smädný.

Pri flaške teplého piva robil som si poznámky. Zaznamenával som si rôzne príslovia a porekadlá, ktoré som bol cestou do poľa a v poliach zaslúchol, zapisoval nové piesne a nové slová. Bol som v dobrej nálade a tešil som sa, že som natrafil na tak peknú obec.

Než náhle bol som vyrušený. Zrazu prisadol si ku mne udatný gazda:

„A čo to píš?“ spýtal sa ma bez všetkého úvodu. Riekol som mu.

„A tak to vy nás chcete opísať do novin“, hovoril po chvíli s uspokojením a odišiel zase ku svojmu stolu. Tam rozpriadol sa náhle čulý rozhovor, z ktorého najviac bolo počuť hlas obecného bubníka Rázvoru.

Náhle pocítil som následky toho rozhovoru. Strýkovia na znamenie súhlasu vážne pokyvovali hlavami, ba jeden z nich do konca sňal i klobúk a privolal na slávu všetkým „naším“ ľuďom, ktorí sa v tak hojnom počte boli dostavili. Po tomto privolaní slávy nastalo ticho ničím nerušené. Len oči nedôvernejšie na mňa sa upieraly.

Konečne prisadol ku mne obecní bubeník a začal hneď jako na hraniciach pri výsluchu: „kto — odkiaľ — a kam?“ A čo vraj vlastne si tu zapisujem.

Povedal som.

Lež neuspokojilo ho to! Že vraj kto ich chce poznať a komu na nich záleží, nech príde a uvidí sám a netreba to opisovať v novinách! „A môže sa aj dobre napiť, len ak je hodný človek a nie nejaký špehúň!“ dodal dosť hlasite, kladúc na „špehúňa“ zvláštny dôraz. Na to sa vzdialil z hostinca. Nechápal som jeho slov. Ale zrazu rozblesklo sa mi v hlave, keď vstúpil do hostinca rychtár a rovno šiel ku mne. Silná, kostnatá postava, pravý týp slovenského gazdu.

„A odkiaľ ste a čo tu hľadáte?“ oslovil ma zburta.

Odpovedal som jako prv.

Nedôverive sa na mňa zadíval. Sú dedinčania ku každému mešťanovi nedôveriví a na človeka mestsky odeného pozerajú s istou zúfalošťou.

„A načo vám to — opisovať nás tu!? Sme poriadni ľudia a žiadnemu sme neublížili! Nepotrebuje nik o nás tuúá niečo čarbať!“

Riekol som, že z toho chcem urobiť knihu — lež nepresvedčil som ho a nedôvera zostala. A z rozhovoru gazdov opäť zaslúchol som slovo „špehúň“. Slovo to zaslúchol som ale častejšie i v poliach, keď som si do knižky zapisoval.

Zabolelo ma to síce zprvu — ale som sa musel usmiať.

„No, čože stryko, opravdu myslíte, že vás tu špehujem a zkúmam!“ riekol som večer v krčme rychtárovi.

„Ale čoby! Len nám to pripadá divné. Či sme my tu taká vzácnosť, aby ste si museli zapísať každé naše slovo?“

„No ba!“ zahučalo to od stola obsadnutého roľníkmi, a niektorí sa hrozive podívali na mňa.

Z nemilého položenia vyslobodil ma miestny učiteľ.

„Pán je iste z Budapešte? otázal sa prisedajúc k môjmu stolu.

Predstavil som sa mu.

„A to ste vy čo o nás píšete?“ hovoril s vyjasnenou tvárou. „To vitam vás pekne u nás! Čo nám to hlavy nalámalo, kto si to tam v hlavnom meste len na nás spomína — a zatým ste to bol teda vy!? A tak poďte len medzi nás a rozprávajte nám niečo o Budapešti. Beztak sme tu jako niekde v púšti!“

Uposlúchol som a zasadol medzi kostnatých gazdov.

„Ale toho nášho Kutasa ste tam nemuseli dávať!“

„Ani tú našu Belu!“

„A kto vám to povedal o tom našom horárovi?“

Tak a podobne sypaly sa na mňa interpellácie. Odpovedal som na ne žartovne a všetci sa znenáhla rozjari.

Na koniec pozval ma rychtár ku sebe, že vraj má doma víno v pivnici, najstarsie v celom okolí, a že ho musím ist okosťovať.

Predvídal som, že sa milým strýcom jazyky len u vína jako náleží rozviažu a že sa tam s nimi trochu zabavím.

Šli sme teda a neľutoval som toho.

Strýcovia nielen že ma už nepokladali za „špehúňa“ ale naopak, o nedlho považovali ma za svojho. Ani na speve nechýbalo.

Jednu zvlášte veselú a jadrnú pesničku zapisujem. Spieva sa len o jarmoku:

„Naša sviňa strakatá
mala pekné prasatá
susedova vedľajšie
mala ešte peknejšie.

Naša sviňa mala prasiec
jako maku!
A už som ich všetky predal
na jarmaku!“

A tak vidíte, milí čitatelia, čo všetko môže sa prihodiť na cestách zvedavému človeku.

HOSPODÁRSTVO.

Pestovanie a opatrovanie ovocných stromov a puštošenie škodlivého hmyzu.

So dňa na deň je povážlivejšie naše hospodárske postavenie. V celej krajine nastal poľnohospodársky obrat, ktorý nielen pestovanie zbožia tlačí, ba nezadlho i pri dochovávaní zvierat sa dá pocítiť a povzbudzuje nás k tomu, aby obzvlášte malí statkári, ponevác sú nie viac vstave závodit s veľkostatkármi, nepestovali len jednu-dve rastliny, ale aby pestovali rozličné rastliny. Následkom ťažkého úderu, ktorý utrpelo pestovanie zbožia a vína, nútení sme zpomedzi hospodárskych odvetví začať tie pestovať, ktoré sú najprihodnejšie pre naše pomery. A z týchto odvetví na prvom mieste stojí ovocinárstvo.

Dochovávanie ovociny je to nevyhnutné hospodárske odvetvie vo vlasti našej, ktorým s jednej strany zahanujeme naše ľahko sa držať dajúce vývozné články, s druhej strany ale z cudzozemska hromadnému dovozu uložíme medze, a tak národné dôchodky pozdvihneme, rozmnožíme; nadovšetko ale preto, ponevác pri pestovaní stromov i naďalej okolo iných rastlín práce s prospechom vykonávať môžeme.

Veľmi trefne poznamenal pri jednej príležitosti náš minister hospodárstva, že uhorský hospodár chce-li vyžiť, musí sa postarať o úplné využitie dávnych dôchodkových prameňov a o otvorenie nových, a preto je veľmi žiadúco, žeby i na poli ovocinárstva čím skôr nastal živší pohyb.

Po tomto krátkom úvode viďme pestovanie stromov, obzvlášte ale veľké prednosti pestovania ovociny, z ktorých vidieť môžeme hojný prospech poľnohospodárstva, ručného a fabričného priemyslu a všeobecného dobrobytu.

Vieme, že z pomedzi stromov daktorý ovocím, iný listím, kvetom, kôrou úžitok podáva; samé drevo na kurivo, náradie, nástroje a na rozličné priemyselné ciele za látku slúži; ľahký piesok zastavuje, vymletie brehov a výmolov zamedzuje; výparami svojimi veľmi účinkuje na zdravie človeka a zvierata; konečne vnútornú spokojnosť len v tóni stromu, radosť len v ich milom skupení človek požívať môže. Pestovanie ovocných stromov závažné je z hospodárskeho stanoviska obzvlášte i z tej príčiny, lebo skrze ich sadenie sa spodná vrstva pôdy využítkuje, ktorá sa i tak do úžitku brávat nezvykla.

Šlachetné ovocie rodiači strom stojí nadovšetko. Hlavný účinok zo sadenia ovocných stromov je jeho úroda: jeho ovocie, opadajúci list napráva pôdu, suché haluzie slúži na palivo a konečne keď dokončil službu svoju, jeho drevo je stolárovi a tokárovi najcennejšie.

Podnebie našej vlasti, poloha a pôda sú na pestovanie ovocných stromov veľmi príhodné, čo je toho príčina, že dvory zahrady, pokraje ciest, úbočia vrškov cez celé chotáre sú na burinu a zeliny bohaté, ovocného stromu však preukázať nemôžu. Za ovocím túžiaci deti možno uspokojiť len ovocím z ďalekých krajov draho zadováženým, a v lete pri poľných prácach unavený ľud dušu a telo zabíjajúcou pálenkou nútený je smäd hasiť, miesto toho, žeby si sviežim ovocím alebo ovocným vínom telo, dušu občerstvil. Obzvlášte tu u nás v tomto vrehovatom, z väčšej čiastky pred studenými vetrami chránenom kraji, tedy v prirodzenej domovine ovocného stromu, opovrhujú ovocný stróm. Zo stromov skrz predkov našich vysadených dobré druhy zväčša vyhynuli, druhé vykynožili, novými zriedka nahradili; tak sa pomaly pomínul ovocný sad, a týmto pestovanie ovocinárstva vo viacerých krajoch vlasti našej prestalo byť činiteľom hospodárskym. Starý človek dnes vzdychá za pekným ovocím, stromy ale nesadí, nešlachťí; mladý, ponevác sa tomu nerozumie, so dňa na deň odkladá.

Smelo sa opovažujem tvrdiť, že v obciach stromami, zvlášte ale ovocnými stromami vysadených, spolu s etnostou kvitne i každé odvetvie hospodárstva, kdežto v obciach bez stromov krémy sú cesty do žalára.

Jednotlivé krajiny poznaly už jak veľký hospodársky význam má ovocinárstvo, také sú: Česko, Tyrolsko, Francúzsko a Belgicko, najviac ale Severná Amerika je tá, kde rýchle napredujúci národ preukázal i to, jak veľký objem je vstave zaujať, na jak vysoký stupeň sa môže pozdvihnúť ovocinárstvo.

My u nás s radosťou skusujeme, že naše odborné spolky behom posledných 15—20 rokov mnoho zásluh si vydobily v obore ovocinárstva, ale predsa v ich účinkovaní vidíme jednu medzeru, ktorá záleží v tom, že praktickú činnosť nevyvíňujú.

Veľmi užitočné, ba veľmi dobré je, keď hospodárovi znovu a znovu povieme, jako má ovocné stromy sadiť, jako ich opatrovať, ale toho mnoho učenia do tedy bude mať veľmi málo výsledku, kým jemu hneď kraju zodpovedajúce a vo veľkom na pestovanie

súce ovocné druhy nedáme, a kým mu neukážeme to, jako môže ovocnú úrodu najvýhodnejšie speňažiť. Jedine v meste Kečkeméte je spolok na speňaženie ovociny. Postavenie mesta Kečkeméte je v tomto ohľade odhodné. Obyvateľstvo mesta, takrečeno bez výnimky, prevodzuje ovocinárstvo. Cena ich ovocných stromov obnáša viac millionov zlatých a ich trh na ovocinu je svetochýny. Na ich stromovú školku dáva mesto tisíce a tam pestované a len pôde zodpovedajúce štepy rozdáva darmo medzi hospodárov, v zime ale priúča jak odrastlých tak i mladých šlachteniu ovocných stromov, poriadnemu sadeniu a náležitému opatrovaniu. Pravda je, že kečkemétsky ľud dobre si vie zacenit svoje pekné morulky, ale preto sa predsa veľmi miňajú a hospodári pekny peniaz dostanú za svoje ovocie.

V Marmaroši minulého roku sa 408 vozňov ovocia urodilo a ľudia 250.000 zlatých obdržali za svoje ovocie. Mestečko Göncz za čerešne 8—9 tisíc zlatých, mestečko Kis-Szeben za morulky 9—12 tisíc zlatých a i k nám prihodiaci občania vestenickí 5—6 tisíc zlatých obdržia ročite za čerešne.

Tyrolčania z kraju Bozen rozpošľú do cudzozemska ročite za 240.000 zlatých Kalvill a Rozmarin menovaných jablk. Srbsko ročite za 10—12 millionov zlatých, Bosnia ale za 7—9 millionov zlatých suchých sliv dopestuje a rozpošle na všetky strany sveta.

Úžitok pestovania ovociny musíme dátami dosvedčit, nech vidí ľud, že ovocina je jedna najdrahocenejšia úroda, ktorú nám pôda len vydati môže.

(Pokračovanie nasleduje.)

Vynájdienie chleba.

Prvou potravou ľudí bolo ovocie stromové a hovorí sa, že niektorí ľudia súce ešte diví, živili sa žaluďou. Kedy počalo slúžit obilie za potravu, nenie známo. Grékovia rozprávajú vo svojich bájkach, že bohynia Isis čili Ceres najprv v Sicílii, potom i v Aténach naučila Gréka Triptolema chlieb piecť. Z počiatku byly zrná obilia bezpochyby tak používané jako iné poľné plodiny, to jest neumleté, tak jako ich príroda sama podala.

Ačkoľvek chlieb piecť je prosté a jednoduché umenie, predsa je to dôležité pre ľudské pokolenie, ktorému chlieb za najhlavnejšiu potravu slúži. Uživalo sa ho za starých časov aj pri službách Božích, keď sa Bobu obetovaly prvotiny najkrajšej múky. Chlieb, výrobok z riše rastlín najprirodzenejšie a najzdravšie jedlo záleží z múky, ktorá obňom, vodou a povetrím sa premení v suché telo. Ačkoľvek je to práca jednoduchá, vyžaduje predsa mnohého vynasnaženia i mnohej opatrnosti, aby svojej náležitej dokonálosti dosiahla.

Možno asi určiť ten čas, kedy počali ľudia požívať chlieb za potravu. Žijúc bez občianskej pospolitosti, jedli poľné plody hrubé a nepripravované, jako žalude, bukvice, kaštiny a orechy. Potom začali klásky pražiť, prv než zrná jedli a ešte za našich časov požíva sa žito na takýto spôsob. Druhý idúc ešte ďalej rozmrvil zrná, na-

lial na ne vody a urobil si kašu, ktorú i takto zjedol. Potom počali z obilia robiť múku, z múky cesto a z cesta chlieb. Rimania varili z počiatku hrubé zrná, jediac ich tak, jako my ryžu a krúpy. Potom ich pražili jako v Asii kávu, nie ale tak tuho jako u nás. Po ďalšom čase počali Rimania zrná v mažiari tleť a lejúce na ne vodu robili z toho kašu. Táto kaša, ktorej sa tak dlho pridžali, bola im tak po chuti, že druhé národy prezývaly ich kašákmi. Tento národ dlho neznal chleba. Len asi okolo roku 400 pred narodením Krista počali z múky cesto a z toho jakýsi druh koláčov robiť, dávajúce im na všelijaký spôsob príjemnej chuti. Bol to už znamenitý pokrok k umeniu pečenia chleba, ktorý bol už po niekoľkých stoliatiach, asi 150 rokov pred narodením Krista Pána v Ríme docela známy. Nebol to ale vynález Rimanov, grécki pekári naučili tomu Rimanov, ktorí stáli vo vzdelanosti ďaleko od Grékov. Rimania umenie pekárske len zdokonalili, za cisára Augusta bolo v Ríme 300 pekárov, majúceh i svoje mlyny a vyrábajúce tak pekný chlieb jako v Aténach. Od Rimanov, ktorí podmaňovali zatým radom europejské kraje, naučili sa druhé europejské národy chlieb piecť a tak i koláče všelijakého druhu.

CHÝRNÍK.

Jeho veličenstvo na manévroch. Jeho veličenstvo kráľ dňa 30. augusta odcestoval do Reichstadtu v Česku na manévry. Panovníka na jeho ceste všade uvítali okázalým spôsobom, menovite v Táboře a v Prahe. V Prahe na ozdobenom nádraží, kde dvorný vlak zastal na kratší čas, uvítal panovníka miestodržiteľ Česka a mešťanosta pražský, ktorý v svojej reči vyslovil lojalitu panovníkovi, prosil ho, aby dlhší čas trávil v hlavnom meste Česka. Panovník ďakoval za lojalitu a potom si dal predstaviť členov mestskej rady a zatým prijal deputácie predmestí. Na to panovník sadol na vlak a večer dorazil do Reichstadtu, kde býva v starom Habsburgovskom kaštieli. Toho roku v Uhorsku budú len manévry jazdy na okolí Pápy.

Smrť. Hviezdokrížna dáma Mariana Csehová, matka horvatského ministra Ervina Cseha zomrela v Pätkostoloch v 88. roku svojho života. V zomrelej matrone chudobní celého okolia ztratili šľachetnú podporovateľku. Dobročinnú a ctihodnú matronu pochovali za veľkej účasti obecnstva. Minister z príležitosti smrti svojej matky dostal mnoho sústrastných telegrammov a pripisov. — Ovdovela Mórica Gromonová, matka štátneho sekretára pri ministerstve honvédstva Desidera Gromona zomrela v Budapešti v 92. roku svojho života. Mórica Gromonová bola pokrevná Mariany Csehovej.

Dobročinnosť. Bulharský knieža Ferdinand Koburg, ktorý má i v Uhorsku pekné statky, daroval tristo zlatých na stavbu elementárnej školy v Poprade.

Ministerský predseda je chorý. Ministerský predseda Koloman Széll, ktorý teraz letuje na svojom panstve v Rátóte, od pár dní chorľavie. Ministerpredseda sa totiž kúpil v rieke Rábe pričom prechladnul. Najprv dostal lámku do nôh, a potom zapálenie hrdla, tak že viac dní musel v posteli ležať. Teraz je už lepšie, ale cíti pichanie v boku, prečo ešte asi za týždeň musí zostať doma.

Snížený census. Minister vnútra následkom podanej ponosy voličov proti ustáleniu censu a popisu voličov snížil minimum pozemkovej dane v nasledovných obciach: V *Domaníži* na 2 zl. 24 krov, v *Lednici* (okres považsko-bystrický) na 1 zl. 90 krov a v *Újezde* na 4 zl. 34 krov, v *Starej Bystrici* na 1 zl. 63 krov a konečne v *Ochodnici* na 1 zl. 15 krov. V horespomenutých obciach následkom toho minister nariadil i nový popis voličov.

Černohorský kniežatský pár v Carihrade. Černohorský knieža Nikita a jeho manželka knázna Milica odcestovali do Carihradu, aby navštívili tureckého sultána, ktorý ich už opätovne pozval k sebe. Sultán v posledných časoch sa priateľsky chová naproti svojmu malému susedovi a i posledne, keď sa knieža Danilo ženil, poslal mladému páru veľmi skvostne dary.

Priemyselná výstavka v Prešporke. Priemyselný spolok v Prešporke pod protektorátom arcikniežata Fridricha sriadil peknú miestnu výstavku, ktorú dňa 26. augusta slávnostne zahájili. Na výstavke, deliacej sa na 14 oddielov pekne zastúpený je priemysel: umelecko-železový, kovový, stolársky atď. ale stredišťom celej výstavy je predsa oddelenie horno-uhorského domáceho priemyslu, v ktorom vidieť utešené výrobky ciferskej domáco-priemyselnej školy, stojacej pod protektorátom arciknázny Izabelly, jako i textilnej školy udržovanej priemyselnou a kupeckou komorou. V tomto oddelení vystavené ženské ručné práce, slovenské výšivky a tkaniny vzbudzujú takú všeobecnú pozornosť a pochvalu, že smerodajné kruhy uzavrely, že túto skupeninu slovenských výšiviek a iných výrobkov horno-uhorského domáceho priemyslu vystavia budúceho roku i na svetovej výstave v Paríži. Ku sriadeniu výstavy prinesené byly značné obete. Jeden prešporský fabrikant sám daroval 15.000 zlatých na odmenenie a podporovanie chudobných vystaviteľov, pre ktorých ustálené sú tri odmeny. Výstava potrvá do 17. septembra a priemyselné spolky z mnohých horno-uhorských miest stroja spoločné výlety do Prešporku, aby si vidiečania mohli obzreť poučnú výstavku. V spojení s výstavkou sriadili i veľkú lotteriu, pri ktorej vyžrebujú mnoho pekných a cenných predmetov.

Zase nešťastie v rešických baňach. Z Rešice oznamujú, že v jednej šachte tamojších baní na kamenné uhlie udalo sa zase nešťastie. Vybúšil baňský plyn a zem zasypala niekoľko robotníkov, z ktorých viac ťažko ranených vytiahli zpod zeme. Jedon robotník zomrel. Nešťastie zapríčinil jedon fajčiari baník.

Valné shromaždenie FEMKE v Trenčíne. Hornouhorský vzdelávací spolok (Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület) tohoročné valné shromaždenie vydržoval v Trenčíne dňa 28. t. m. Ústredná správa spolku už dňom vopred došla z Nitry do Trenčína pod vedením hl. župana nitrianskeho Vilhelma Thuróczyho. Na nádraží podžupan Justin Baross uvítal hostov. Po poludní výbor spolku držal poradu, na ktorej pripravili záležitosti spolku na valné shromaždenie. Shromaždenie odbyvalo sa vo veľkej dvorane stoličného domu a predseda Thuróczy zahájil shromaždenie peknou rečou, v ktorej líčil úlohy spolku a pozdravil početných hostov. Reč prijatá bola s veľkým éljenovaním. Na to povstal Gejza Osztrólczy, főkispán stolice trenčianskej a vrelými slovami vítal došlých hostov a spolok na území trenčianskej stolice a mesta Trenčína. Shromaždenie prijalo slová župana s veľkým oduševnením. Nasledovala správa podpredsedu dr. Imricha Janitsa o minuloročnom účinkovaní FEMKE. Reč podpredsedu a zpráva prijatá bola so všeobecnou pochvalou, načo na návrh nitrianskeho škôldozoreu Gustáva Libertinyho reči Thuróczyho, Osztrólczyho a Janitsa vnesené boli do zápisnice. Návrh Štefana Majlátha, aby trenčianskeho župana Gejzu Osztrólczyho zvolil spolok za čestného predsedu, bol tiež jednohlasne prijatý, podobne i resolúcie predstreté doterajším tajomníkom Jurajom Lőrinczom, ktorému shromaždenie za jeho mnohoročnú a zdarnú prácu odhlasovalo zápisničnú vďaku. Jeho veličenstvu kráľovi cestou ministerskeho predsedu a arcikniežatu Jozefovi poslané boli holdujúce telegramy. Na návrh Júliusa Laszkáryho telegrafične pozdravilo shromaždenie Kolomana Szélla a ministra Wlassicsa. Nasledovala voľba tajomníka, za ktorého následkom odstúpenia Bélu Dingha jednohlasne zvolený bol Vilhelm Clair, budapeštiansky novínkar. Clair v peknej reči ďakoval za dôveru a rozvinul program svojej budúcej činnosti. — Po voľbe predsedajúci Vilhelm Thuróczy v peknej reči ďakoval za veľkú účasť členov a prajúc zdar spolku valné shromaždenie zakľučil. Popoludní bola v hostinci „U zlatého barana“ hostina pre 300 osôb. Mesto z príležitosti shromaždenia bolo skvele ozdobené nacionálnymi a mestskými zástavami.

Museum Jána Aranya. V Nagy-Szalonte v biharskej stolici za pekných slávností otvorili a odovzdali verejnosti museum venované pamiatke veľkého maďarského básnika Jána Aranya. Museum obsahuje pamiatky vzťahujúce sa na veľkého básnika, jeho izbenný nábitok, listy, rukopisy, obrazy, jeho knižnica počítajúca 1750 sväzkov, ďalej vence, pozdravujúce príspisy, diplomy.

Šťastný dedič. Ján Rózsay, murársky tovarýš v Temešváre bol úradne upovedomený z Belgicka, že jeho nevlastná sestra bezdetná Hedviga Speyerová v Brüsseli zomrela a celý svoj majetok, cenený na million zlatých, jemu poručila. Zosnulá ako chudobná sirota už dávnejšie vyvandrovala do Brüsselu, kde svojou krásou napadla jednomu bankárovi, ktorý si ju i pojal za manželku. Murársky tovarýš už aj odcestoval do Brüsselu vyzdvihnúť si neočakávané dedičstvo.

Štyri milióna na dobročinné ciele. V Debrecíne tieto dni zomrela vdova po Ferdinandovi Schäferovi, ktorá r. 1896. so svojím vtedy ešte žijúcim manželom urobila spoločný závet, v ktorom celý svoj majetok cenený na 250.000 zlatých poručili evanj. cirkvi aug. vyzn. v Debrecíne, ktorá ma z dedičstva založiť rozličné dobročinné ústavy. Tak medzi iným má založiť jeden evanjelický sirotinec pre chlapcov a dievčatá, do ktorého však prijat možno siroty i bez rozdielu vierovyznania. Schäfer bol rodom z Pruska a jako pekársky majster usadil sa v Debrecíne. Šťachetní manželia detí nemali.

Pamiatka jedného mučedníka uhorskej slobody
Je známo, že ruskí vojaci, ktorí boli poslaní potlačiť boj za uhorskú slobodu roku 1849, natoľko sympatisovali s uhorskými bojovníkmi, že málo chýbalo, že neprešli k nim na pomoc. O tom svedčí i krok jedného kozáckeho kapitána Kazimira Rulikovského, ktorý vidiac že nadľudské sily honvédov nepremôžu obrovskú ruskú armádu, písal Görgeimu list, že s niekoľkými kozáckymi čatami prejde k jeho (Görgeiho) armáde. Lež Görgei neprijal nabídku, ba poslal list hlavnému ruskému veliteľovi kniežatu Paškievičovi, ktorý Rulikovského postavil pred vojanský súd. Súd odsúdil Rulikovského čo zradcu na smrť a za uhorskú slobodu oduševneného kapitána dňa 28. augusta r. 1849. vo Veľkom Várade zastrelili. Jeho mrtvolu hodili do jednej jamy, ktorú potom uhorské ženy zasypaly ružami. Obyvateľstvo Veľkého Váradu rozpomenulo sa na túto smutnú udalosť a ruskému dôstojníkovi postavilo pekný pomník, na ktorom je nasledovný nápis: „Tu odpočíva Kazimír Rulikovský, rodom Poliak a bývalý ruský ulánsky kapitán. Popravený, lebo zastal si za uhorskú slobodu.“

Zvláštny sen. Všeobecne hovorí sa, že jak sa spí tak sa sní, ale nasledovný prípad, ktorý sa udal vo francúzskom meste St. Louis, jestli len niet v ňom podvodu, svedčí, že nenie tomu tak. V spomenutom meste totiž uväznili istú Mariu Thortonovu, lebo vzdor jej tajeniu bola v podozrení, že zavraždila svojho manžela. Sedela vo väzení už viac dní, keď zrazu jedného rana pýtala sa pred sudcu a rozpovedala mu, že sa jej v noci vrah prisnilo, že istý George Ray zavraždil jej manžela a potom vyrozprávala mnoho podrobností jako spáchal Ray vraždu. Na sudcu mal sen obžalovanej taký účinok, že dal chytiť Rayho. Ray z počiatku tajil, ale keď mu sudea dľa sna ženy dopodrobna predstavil, ako spáchal vraždu, Ray nevedel ani slova preriecť od divu a potom všetko vyznal. Thortonovú predbežne vypustili z väzenia. Teraz len to pátrajú, či sa to skutočne prisnilo uväznenej žene, alebo či nebola azda usrozumená s Raym pri spáchaní zločinu.

Náruživosť zlý radca. V temešskej obci Kišode gazda Mikuláš Ivi povadiac sa svojím súsedom Tomášom Čolakom v zlosti schytil pušku a Čolaka zastrelil. Hrozná udalosť odobrala sa v prítomnosti mnohých občanov, ktorých to tak rozhorčilo, že chceli vraha zabíť. Ivi len tak ušiel smrti, že bežal k žandárom a oznámil sa.

Pestis v Europe. Strašný indický mor zvaný pestis obrožuje už Europu nielen od západu, lež i od východu. V astrachánskej gubernii, v Rusku, vystúpila tiež táto strašná nemoc a len v jednej obci Kolodeske padlo už 31 osôb v obeť indickému moru. Následkom tohto nebezpečia rumunská vláda zatvorila rusko-rumunskú hranicu a v patričných mestách zaviedla prísny dozor tak, že tých cestovateľov, ktorí rovno z Astrachánu idú, neprepustia cez hranicu. Popri ruskej hranici postavila silný kordon, aby prekazili neoprávnené prestúpenie hranice. Každú zásielku, ktorá dôjde z nakazeného kraja, desinficujú a za 10 dní podržia v zátvore. — Z Oporto, v Portugalsku, oznamujú, že sa tam mor ešte vždy šíri, ale čo upokojuje obecnosť je to, že nemoc je o mnoho ľahšieho priebehu než v Asii. Avšak čo je smutné je to, že sa sprostý ľud v Oporto vzbúril proti lekárom preto, že títo každý prípad nemoci dľa rozkazu oznámia vrchnosti. Lekári len sprevádzaní vojenskou strážou opovázia sa na ulicu a ku chorým, ale i tak ich napadli. Konečne musela vyrukovať celá vojenská posádka, aby rozohnala luzu, pričom mnoho ľudí bolo raneno.

Pre daň od cukru. Jako známo, v Rakusku je mnoho kriku, že vláda pozdvihla daň od cukru a teraz sa agituje tam všemožným spôsobom proti tomu. Vo Falkenaue tiež preto bola demonstrácia a vodcovia demonštrantov v čele pochodu niesli jeden klobúk cukru čo odznak. Policia chcela sbať klobúk cukru, ľud sa však zoprel a obrátil svoj odznak a potom cukor zanesol pred úrad okresného náčelníka. Pod zvláštnym odznakom demonštrujúci zástup spieval „Wacht am Rein.“

Zlý manželský život. Jeden hlavnomestský krémár 35ročný Ján Bayer len asi pred štyrmi týždňami pojal si za manželku Juliu Hegedúšovu v Osieku a už strovil jej 2000 zl. veno a i posledne lumpoval celý týždeň nenazrúc ani domov. Mladá žena písala svojim rodičom aby prišli pre ňu, lebo že s Bayerom žiť nemôže. Utrápení rodičia prišli a práve keď sedeli pri stole, prišiel i Bayer, ktorého nebolo doma vyše týždňa. Bayer bez slova uvítania rodičov svojej ženy vstúpil dnu a volal svoju ženu do bočnej izby. Bayerová vzdor odhováraniu rodičov poslúchla. Muž zatvoril dvere izby a potom dvakrát strelil revolverom na svoju manželku a potom i sebe strelil do úst. Na šťastie ženu ranil len nepatrne po ruke. Strieľajúceho krémára odviezli do Rochusovej nemocnice. Policia zaviedla vyšetrovanie.

Veľkú rybu chytili pri Buccari v Adriatickom mori. Ryba je sedem metrov dlhá a váži štyri metrické centy. Rybu vystavili v zahrade tamojšieho streleckého spolku.

Čo stálo objavenie Ameriky? Objavenie Ameriky pomerne o mnoho menej stálo ako v terajších časoch hocktorá vedecká výprava. Kolumbus dostal 1600 lír, každý kapitán lodí 900 lír platu. Mužstvo dostalo po 12¹/₂ lír. Celé vystrojenie expedície stálo asi 14.000 lír. Objavenie Ameriky teda s vystrojením lodí i s platom na výprave zúčastnivších sa ľudí stálo len 36.000 lír. (1 líra asi 45 krov).

Ohava v ľudskej koži. Už dávnejšie sa stalo v bergskej obci Rákoš, že tamojší gazda Alexander Mikita, aby jeho zlumpáčený syn Ladislav nedostal z otcovizne, oddal svoj majetok mladším svojim synom Demeterovi a Jánovi, na čo sa Ladislav vybral do Ameriky. Lež o rok navrátil sa domov, lebo pre lumpáčvo ani tam nevedel k ničomu prísť. Doma sa ustavične vadil so svojimi bratmi pre majetok a stále zvady tak znechutily jeho brata Jána, že odišiel do Ameriky nechajúc svoju ženu doma. Tieto dni Ladislav Mikita šiel ku svojim švagrinám a žiadal, aby mu vydaly jeho čiastku zo sprataného zbožia, ale Demetrova žena ho za to pred mnohými ľuďmi ostro vykarhala. Laco nahnevaný šiel do krémy, tam sa opil a večer, keď už všetko spalo, s veľkou sekerou vkradol sa do domu. Tu pristúpia k posteli svojho brata Demetera, jedným šmabom odťal mu hlavu. Na úder zobudila sa Demetrova žena, ale i tú zabil i s pol-druharočným dieťaťom, ktoré pri nej ležalo. Šialený človek zavraždil i druhé dieťa svojho brata, šročné dievčatko. Potom vrazil do druhej chyže a zabil i manželku svojho brata Jána, ktorý je v Amerike. Ohavu na na druhý deň chytili žandári a odviezli do väzenia v Munkáči.

Na smrť odsúdené dieťa. V Pensylvánii jedného 13ročného chlapca, Elewellyna Stonta odsúdil súd na šibenicu preto, lebo na filadelfickej dráhe zastrelil jedného železničiara. Táto prísnosť súdu veľmi pobúrila verejnú mienku.

Šikovní zlodeji. Policajný vicekapitán Béla Joó v Arade v úradnej miestnosti inkviroval lapených zlodejov, keď zrazu s prekvapením spozoroval, že mu vkradli z vaku tobolku, v ktorej mal značný obnos peňazí. Oškodený policajný úradník je istý v tom, že ho len počas pojednávania obkradli, ale pugilár predsa posiaľ nenašiel.

Prešibaní cigáni. V rumunskej obci Bukarešti (pri Ploješti) viac cigánov nahovorilo okolitým sedliakom, že oni vedia z jedného groša urobiť dva. A aby svoje čarodejníctvo i dokázali, hodili do jedného kotla, v ktorom sa rozličné zeliny varily, jeden zlatý peniaz a vytiahli z kotla dva dukáty. Zavedení sediaci celý svoj majetok premenili v peniaze, aby im ich šťastní cigáni zdvojnásobili. Vyše deväťtisíc frankov doniesli šudierským cigánom, ktorí potom i s grošmi ušli udajne do Uhorska.

Chcela sa zbaviť dieťaťa. Na brehu Dunaja v Starom Budíne policajt Petruška spozorujú, že jedna pekne odená pani hodila jeden balík do Dunaja, balík z vody hneď vytiahol a ku svojmu prekvapeniu videl, že v hrnci obviazanom plátnom, leží mrtvola jedného novorodzeniatka. Petruška chytil ženskú, zaviedol na policiu a tu vysvitlo, že je to manželka Adolfa Sonnenfelda z Novej Pešte, ktorá svoje pred niekoľkými dňami porodené dieťa takto zmárnila. Posiaľ ju ešte nevypočuli, lebo hneď zamdliela a museli ju odviezť do nemocnice.

K U O B R Á Z K U .

Na čluku

Leto blíži sa ku koncu a s ním i tie mnohé zábavy, ktoré len letná doba umožňuje. Sbíranie kvetov, vytie kítiek prestáva, spev vtáctva utichuje, stromy žltnú, porokami tečie studenejšia voda, slovom všetko kľosá a sa odoberá na odpočinok. Jaké radosti poskytovalo kúpanie sa v letnej vode potoka a člnkovanie, také v zime poskytnie korčuľovačka a sankovanie. Dľa doby roku mení sa život a menia sa zábavy. Náš pekný obraz predstavuje tiež milý výjav v lete. Detičky sedia na člnku a obdivujú malé plahočiace sa kačičatá, ktoré sa prekvapene snažia sa ujsť pred ich znepokojovateľmi.

K O B V E S E L E N I U .

Neľakol sa

Muž, ktorý mal veľmi zlobnú enskú za manželku, spával najviac v osamelej izbe. Raz sa mu zdalo, že stojí u jeho postele duch. Zľaknul sa pravda veľmi, ale konečne sobral všetku svoju smelosť a zkríknul: „Kto si? Jestli si dobré, neurobiš mi bez toho nič; jestli si zlé, úfam, že mi tiež nič neuškodíš, lebo sme — z rodiny, lebo som si vzal čertovho kmotra diabolnicu za ženu!“

Na to myslel, čo rád jedol.

Učiteľ vysvetľoval žiakom svojim počiatky pravopisu, a táže sa medzi iným: „No chlapeci! povedzte mi také slová, ktoré počínajú sa na písmenu u.“ Chlapci kričia dvíhajúc ruky: „Ja, ja poviem!“ „Povedz tedy ty Miško!“ káže p. učiteľ bystrému chlapčekovi. „Hurka!“ vykrične Jožko, že bolo až k tretím susedom čuť jeho vresk.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 31. augusta.

V budapeštiánskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 72, zadok 80, polievková

76, jazyk 72, obličky, ľadviny 90, čistené 200 krov za 1 klg. — *Baranina*: predok —, zadok — krov za 1 klg. — *Telacina*: 72, lopatka 74, stehno 90 krov za 1 klg. — *Bravčovina*: 70, stehno a lopatka 78 krov za 1 klg. — *Šunka*: pražská 90, surová 68 krov za 1 klgr.

Masť: Sviňská 62 krov, loj 58 krov, slanina ku roztopeniu 56 krov a husacia masť 120 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 55, sliepku 80, kohúta 90 krov. Za jednu tučenú kačku 110, za tučenú hus 260 krov. — *Očistená drúbež*: kura 45, sliepka 80, kapuň — krov, hus 180 (za jeden klgr. — krov), morka za kus — krov, a kačka za kus 90 krov.

Vajeia: Ku vareniu väčšie 43 kusov za 1 zl., menšie 9 kusov za 20 krov, ku čaju 4 kusy za 10 krov.

Ryby: Kapor 60, sumec 70, štika 70, zubáč 80, jesater 200, okuň — krov. Raky: kus za 12 krov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čaju 120 krov za 1 klgr. Brindza 24 krov za kilo. — Smotana 24 krov za liter. — Pár holubov 30 krov, divá hus —, divá kačka 70, jarabica — krov za kus. — Zajac za kus — zl. — krov. — 1 klgr. divej svine — krov, stehno srny 300 krov. — Zemiaky nové 3 kr. za klgr.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	14:30	13:70	13:10	12:40	12:00	11:60
číslo:	6	7	7½	8		
zlat.	10:80	9:40	7:80	5:80		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4:10, hrubé po 4:00.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky zl. 1:60—2:20, žlté zl. 2:60—3:00, rožky zl. 2:80—5:00, biele zl. 1:10—2:00 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 15 krov. — *Cibula* zl. 2:00—4:00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 40—50.

Strova: *Hrach* nový 8 kr., čistený starý 6—14 krov za liter. *Šošovica*: domáca 7—9 za klgr. *Riža* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—18 krov, čierny 11—14 krov za kilogrammu.

Budapeštiánska bursa s úradným značením cien dňa 1. septembra.

Obilie	Jakovst dľa hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska	75-80	8 20	8 75	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3250	3300
" peštiánska	75-78	8 15	8 74	Uhorská zlatá renta 4%	118 00	118 50	Pešť. uh. kupec. b.	1437	439
" stolnobebradská	75-79	8 20	8 80	" korunová renta 4%	96 35	96 75	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	8325	8375
Raž (žito)	70-72	6 35	6 55	Uhorské regálové úpisý 4%	99 75	100 75	Balgó-tarjánska baňa na uhlie	316 00	318 00
Jačmeň na krm.	60-62	6 50	6 60	" premiové úpisý	161 50	162 50	Záložné listy.		
" na páľku	62-64	5 45	5 65	Uhorská tisako-segedínska požička 4%	139 50	140 50	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	95 00	96 00
" na várku	64-66	6 60	7 00	Uhorská žel. požička 4% v zl.	120 25	121 25	Uhorského úver. záložného úst. tavú 4%	100 50	101 50
Ovoš	39-41	5 45	5 65	" vyvážkové úpisý 4%	94 25	95 25	Uh. úver. ústavu s prémieu 4%	120 50	121 50
Kukurica		4 70	4 85	Spoločná požička v bez. peniazoch 4%	100 00	101 50	Peniaze.		
Prosó		4 15	4 45	Žreby.			Cisársky dukát	5 67	5 72
Bejca		11 30	11 80	Spolku „Jó sziv“	3 40	3 80	Dvadsat-frankovník	9 56	9 59
Datelinové semä, luc.		36	40	Uhorského „Červeného križá“	9 50	10 00	Nemecká ríšska marka	58 90	59 00
Sviňská masť pešťánska		49 00	49 50	Rakúskeho	21 00	21 50	Štriebro		
" vlašská				Bazilika	6 90	7 40			

Platný od 1. mája 1899.

Vozný železničný poriadok.

Platný od 1. mája 1899.

Zólyom—Zólyom-Brézó.							Zólyom-Brézó—Zólyom.							
Stanice	triedy	nák. os. vlak I-III.	miešan. vlak I-III.	miešan. vlak I-III.	nák. vlak I-III.	osobný vlak I-III.	Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	nák. os. vlak I-III.	miešan. vlak I-III.	miešan. vlak I-III.	nák. os. vlak I-III.	nák. vlak I-III.
Zólyom	ind.	4:20	8:39	12:05	2:00	5:20	Zólyom Brézó	ind.	—	5:00	1:03	5:00	9:00	
Zólyom város 1. sz.	>	*4:26	8:46	*12:10	2:07	*5:26	Lopér A.-Lehota 26.	>	—	*5:09	1:10	5:09	*9:09	
Szliács	>	4:41	9:01	12:23	2:22	5:39	Péteri	>	—	5:18	1:21	5:17	9:23	
Farkasfalva	>	5:00	9:20	12:38		5:54	Garam-Hidvég	>	—	5:29	1:29	5:27	9:34	
Zólyom-Radvány	>	5:19	9:39	12:54		6:10	Németfalva 23. sz.	>	—	*5:38	*1:36	*5:34	*9:43	
Beszt.-Szt.-János	>	5:28	9:48	1:02		6:18	Borosznó Szt.-Andr.	>	—	*5:50	1:46	5:45	*9:55	
Besztercebánya	érk.	5:33	9:54	1:06		6:23	Mezőköz 2. sz. ő.	>	—	*6:00	*1:54	*5:52	*10:05	
Sálvafalva 16. sz.	>	*6:01	—	*1:32		*6:57	Libetbánya 20. sz. ő.	>	—	*6:09	2:03	6:01	*10:15	
Zólyom-Lipcse	>	6:15	—	1:50		7:11	Luczatő	>	—	6:26	2:19	6:12	10:23	
Luczatő	>	6:37	—	2:12		7:31	Zólyom-Lipcse	>	—	6:37	2:29	6:22	10:35	
Libetbánya 20. sz.	>	*6:44	—	2:20		7:39	Sálvalva	>	—	*6:52	*2:41	6:34	*10:51	
Mezőköz 21. sz. őrh.	>	*6:53	—	*2:29		*7:48	Besztercebánya	érk.	—	7:05	2:52	6:44	11:05	
Borosznó Szt.-Andr.	>	*7:01	—	2:39		7:57	Beszt.-Szt.-János	ind.	7:15	—	9:55	3:10	7:09	
Németfalva 23. sz.	>	*7:12	—	*2:51		*8:07	Zólyom-Radvány	>	7:21	—	9:58	3:17	7:15	
Garam-Hidvég	>	7:22	—	3:00		8:16	Farkasfalva	>	7:28	—	10:04	3:25	7:22	
Péteri	>	7:33	—	3:12		8:27	Szliács	>	7:41	—	10:22	3:41	7:35	
Lopér A.-Lehota 26.	>	*7:40	—	3:20		8:34	Zólyom város 1. sz.	>	7:54	—	10:43	3:59	7:48	
Zólyom-Brézó	érk.	7:49	—	3:29		8:42	Zólyom	érk.	*8:02	—	10:55	4:10	*7:57	10:24
									8:07	11:00	4:16	8:02		10:42

Pozsony—Lipótvár.							Lipótvár—Pozsony.							
Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	rýchlo vlak I-II.	osobný vlak I-III.	miešan. vlak I-III.	Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	rýchlo vlak I-II.	miešan. vlak I-III.	osobný vlak I-III.
Pozsony	ind.	1:40	6:00	9:36	1:15	6:15	Lipótvár	ind.	1:16	4:42	11:24	5:50	6:15	8:55
Dynamitgyár 1. sz.	>	—	*6:09	—	—	*6:25	Bucsány	>	—	*4:51	12:33	—	*6:29	9:05
Récsé	>	1:54	6:16	—	1:30	6:32	Lócz-Bresztovány	>	1:32	4:59	11:40	*5:58	6:39	9:15
Sz.-György	>	2:05	6:28	9:52	1:41	6:48	Nagyszombat	érk.	1:47	5:14	11:54	6:03	7:03	9:30
Grinád 7. sz. őrh.	>	—	*6:36	—	*1:48	6:57	Cziffer	ind.	2:12	5:37	12:31	—	—	10:02
Bazin	>	2:21	6:43	10:00	1:56	7:05	Báhony	>	2:21	5:45	12:39	*6:20	—	10:10
Terling-Modor 10.	>	—	*6:51	—	—	*7:13	Modor-Senkvicz	>	2:36	6:00	12:52	—	—	10:26
Modor-Senkvicz	>	2:35	6:59	—	2:09	7:20	Terling-Modor 10.	>	—	*6:06	—	—	—	10:32
Báhony	>	2:48	7:12	—	2:22	7:33	Bazin	>	2:56	6:15	1:05	6:40	—	10:45
Cziffer	>	2:55	7:19	*10:18	2:29	7:41	Grinád 7. sz. őrh.	>	—	6:20	*1:10	—	—	10:51
Nagyszombat	érk.	3:08	7:33	10:27	2:42	7:55	Szt.-György	>	3:07	6:29	1:19	6:47	—	11:02
Lócz-Bresztovány	ind.	3:33	7:56	*10:39	3:04	8:15	Récsé	>	3:22	6:40	1:31	—	—	11:14
Bucsány	>	—	8:03	—	3:10	*5:12	Dynamitgyár 1. sz.	>	—	*6:45	*1:36	—	—	11:19
Lipótvár	érk.	3:47	8:12	10:47	3:19	8:30	Pozsony	érk.	3:38	6:56	1:47	7:04	—	11:30

Nyitra—Lipótvár.				
Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	miešan. vlak I-III.
Nyitra	ind.	6:30	9:50	3:44
Kajsa 10. sz. őrh.	>	*6:38	*9:58	*3:55
Úzbégh	érk.	6:44	10:04	4:04
Elecske	ind.	7:02	10:21	4:29
Récsény	>	7:17	10:34	4:47
Galgócz	>	7:36	10:49	5:11
Lipótvár	érk.	7:44	10:57	5:22

Pozsony—Dévény-Ujfalu—Szakoleza.				
Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.
Pozsony	ind.	6:30	12:50	5:51
Vöröshid	>	*6:36	*12:56	*5:58
Lamacs	>	6:43	1:03	6:05
Dévény-Ujfalu	érk.	6:54	1:14	6:15
Dévénytő	>	7:05	1:25	6:24
Zohor	ind.	7:22	1:43	6:43
Detrekő-Csütörtök	>	7:32	1:53	6:55
Malaczka	>	7:45	2:08	7:10
Nagy-Lévárd	>	7:59	2:22	7:25
Morva-Szt.-János	>	8:13	2:36	7:41
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	>	8:21	2:47	7:50
Kutti	érk.	8:31	2:57	8:01
Egbell	ind.	8:45	3:12	8:18
Holics	érk.	8:58	3:26	8:34
Szakoleza	>	9:10	3:38	8:47

Szakoleza—Dévény-Ujfalu—Pozsony.				
Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.
Szakoleza	ind.	5:15	11:30	5:00
Holics	érk.	5:25	11:40	5:10
Egbell	ind.	5:42	11:57	5:27
Kutti	>	5:52	12:07	5:37
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	>	6:04	12:21	5:51
Morva-Szt.-János	>	6:10	12:27	5:57
Nagy-Lévárd	>	6:22	12:40	6:09
Malaczka	>	6:37	12:57	6:23
Detrekő-Csütörtök	>	6:47	1:07	6:33
Zohor	>	6:56	1:17	6:42
Dévénytő	érk.	7:08	1:29	6:53
Dévény-Ujfalu	>	7:18	1:40	7:01
Lamacs	ind.	7:36	2:01	7:21
Vöröshid	>	7:41	*2:05	*7:25
Pozsony	érk.	7:46	2:10	7:30

* Podmienenčne vlak zastane

Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a kráľ. dvornej knižtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.